

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2022 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Radomska-Stęplewska

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2022 roku w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) S A z siedzibą w W.

przeciwko P. K.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powoda

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

z dnia 11 maja 2022 r.

sygn. akt I C 1208/21

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.**

Małgorzata Radomska-Stęplewska

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 15.03.2021 r. powódka (...) S.A. z siedzibą w B. wniosła o zasądzenie od pozwanego P. K. kwoty 27.579,45 zł z odsetkami umownymi w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 12.02.2021 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu powódka podała, że pozwany zobowiązał się poprzez podpisanie weksla do zapłaty w dniu 11.02.2021 r kwoty dochodzonej w pozwie. Podano, że weksel został wystawiony na zabezpieczenie zapłaty z tytułu umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 28.09.2020 r.

Pismem z dnia 23.04.2021 r. (k. 17) pełnomocnik powoda powołał się na umowę pożyczki nr (...) zawartą pomiędzy stronami w dniu 23.09.2020 r.

Pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, a w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 11 maja 2022 r., wydanym w sprawie o sygn. akt I C 1208/21, Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu: umorzył postępowanie co do kwoty 6.800 zł (pkt I), zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 176 zł z umownymi odsetkami w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 12.02.2021 r. do dnia zapłaty (pkt II), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt III), zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.463,75 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt IV).

Apelację od powyższego wyroku wywiódła powódka, zaskarżając go w części – co do pkt III i IV.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono:

1. obrazę prawa materialnego tj.:

- art. 385⁽¹⁾ § 1 KC w zw. z art. 36a ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim („u.k.k.”) poprzez jego błędną wykładnię skutkującą nieuzasadnionym przyjęciem, że postanowienia umowy pożyczki, w szczególności w zakresie: opłaty za tzw. (...) oraz wynagrodzenia prowizyjnego są abuzywne, pomimo, że ustawa nie zakazuje powódce pobierać w/w opłat, strony ułożyły stosunek prawny wedle swego uznania, a postanowienia umowy są sformułowane w sposób jednoznaczny, jasny i precyzyjny, a ponadto usługa „(...)” jest całkowicie fakultatywna wybierana na etapie składania wniosku, z kolei wynagrodzenie prowizyjne jest świadczeniem głównym, wpisanym wprost i w sposób jasny, co wyklucza kontrolę abuzywności, a ponadto koszty te mieszczą się w kryterium ustawowym maksymalnych kosztów pozaodsetkowych, przez co ewentualne naruszenie interesów konsumenta nie ma charakteru „rażącego”;

- art. 58 § 1 i 2 KC oraz art. 5 KC w zw. z art. 359 §2(1) KC oraz art. 36a ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim („u.k.k.”) poprzez nieuprawnione uznanie, że zapisy umowne w zakresie prowizji, zmierzają do obejścia prawa w zakresie odsetek maksymalnych, albowiem w/w koszty stanowią koszty pozaodsetkowe, które mieszczą się w ustawowym limicie pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego, o których mowa w art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim;
- 353¹ KC w zw. z art. 65 KC w zw. z pkt 1.3 lit. b) Umowy z dnia 23.09.2020 r. nr (...) poprzez ingerencje w stosunek umowny stron i dokonanie oceny umów kompensowanych przedmiotową umową pod kątem klauzul niedozwolonych, podczas gdy umowy te nie stanowiły podstawy dochodzenia roszczeń w niniejszym postępowaniu, a strony ustaliły stosunek zobowiązaniowy wedle swego uznania;
- art. 353¹ KC w zw. z art. 359 § 1 KC oraz art. 65 KC w zw. z pkt 1.2 Umowy pożyczki poprzez nieuprawnioną ingerencję Sądu w stosunek umowny stron i zmianę treści zobowiązania zakresie odsetek umownych i odmowę zasądzenia pełnej kwoty odsetek umownych uzgodnionych w ramach swobody kontraktowej i mieszczącej się w granicach odsetek maksymalnych określonych ustawą;
- art. 720 § 1 KC poprzez brak zasądzenia zwrotu pożyczki do wysokości kwoty nominalnej wraz wynagrodzeniem powoda pomimo zobowiązania umownego pozwanego do zwrotu rzeczowej kwoty,
- art. 10 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe w zw. z art. 6 KC poprzez nieuprawnioną ingerencję w stosunek podstawowy w sytuacji, gdy powództwo zostało oparte na podstawie weksła in blanco, a tym samym sprawa niniejsza zyskała charakter sprawy wekslowej powodując, iż obowiązek udowodnienia wad wypełnionego weksła, niezgodności z deklaracją wekslową czy też nieistnienia zobowiązania, bądź wykazana, iż zobowiązanie to nie opiewa na kwotę wskazaną w treści weksła zgodnie z zawartym przez strony porozumieniem, a także w zakresie zarzutu niewykazania konkretnych i realnych kosztów poniesionych w związku z zawarciem umowy obarcza stroną pozwaną;

2. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na rozstrzygnięcie, a to:

- art. 321 § 1 KPC poprzez wyrokowanie co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem pozwu i uznanie postanowień umów nie stanowiących podstawy roszczenia powódki za niedozwolone, co w efekcie przełożyło się na zasądzoną powódce kwotę.

Wobec powyższego apelujący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie żądania pozwu w całości, tj. zasądzenie kwoty 17.103,45 zł z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 12.02.2021 r. do dnia zapłaty;

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych;
3. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie zgodnie z treścią art. 98 § 1¹ KPC,
4. ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Pozwana w **odpowiedzi na apelację** wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Sąd Okręgowy jako ponownie rozpoznający sprawę w granicach zaskarżenia, na podstawie art. 382 k.p.c. w pełni podzielił dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w aktach, poczynione na tej podstawie ustalenia faktyczne, uznając je za własne, jak i wyrażoną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ocenę prawną, przyjmując tym samym, że zarzucane apelacją uchybienia są nieuzasadnione.

Wbrew ocenie wyrażonej przez skarżącą, nie doszło do naruszenia przepisów prawa procesowego – art. 321§ 1 k.p.c. Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd I instancji był uprawniony do dokonania analizy postanowień umów pożyczek z dnia 4.07.2019 r. i 13.01.2020 r., skoro umowa pożyczki z dnia 23.09.2020 r., stanowiąca podstawę żądania pozwu, została zawarta przez strony w celu umożliwienia pozwanej spłaty dwóch ww. umów pożyczek. Pozwana natomiast w odpowiedzi na pozew podniosła abuzywność postanowień ww. umów pożyczek, wobec czego Sąd I instancji był zobligowany do zbadania tych zarzutów i tym samym do dokonania analizy postanowień tychże umów pożyczek.

Sąd Okręgowy nie podzielił też zarzutów naruszenia prawa materialnego, w szczególności art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 36a ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Do obowiązku sądu orzekającego w konkretnej sprawie należy uzasadnienie, z jakich powodów uznaje poszczególne postanowienia za niedozwolone, odwołując się do reguł etycznych uczciwego i lojalnego postępowania w obrocie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 03 lutego 2006r., I CK 297/05). Sąd Rejonowy rozpoznając niniejszą sprawę w treści uzasadnienia wyraźnie wskazał, że w jego ocenie zapisy dotyczące prowizji przy ustalonych już odsetkach umownych stanowią w istocie obejście przepisów o odsetkach maksymalnych i stanowią dla pożyczkodawcy dodatkowe źródło zysku. Pogląd ten również podzielił Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym niniejszą apelację.

Oceniając postanowienia umów dotyczące wynagrodzenia prowizyjnego ustalonego przez kredytodawcę należy stwierdzić, że powódka nie wykazała, aby postanowienia te zostały uzgodnione indywidualnie z pozwaną. Stanowiły one część narzuconego pozwanej wzorca stosowanego w działalności kredytodawcy. Kształtowały one obowiązki pozwanej w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jej interesy. W ocenie Sądu Okręgowego postanowienia umów dotyczące nałożenia na pozwaną obowiązku zapłaty bardzo wysokich prowizji, o wartości ok. 80% kwoty udzielonej pożyczki, miały na celu obejście prawa. Można uznać, iż tego rodzaju prowizja miała na celu osiągnięcie skutków, które są prawnie zakazane (tak np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2006r., II CSK 101/05). Konsekwencją uznania więc, że określenie prowizji w tak znacznej wysokości ma na celu obejście prawa, a to obejście przepisów ograniczających wysokość odsetek maksymalnych, jest uznanie, że te postanowienia umów pożyczek dotyczące prowizji, nie wiążą pozwanej. Pomimo, że w umowach pożyczek kwota wynagrodzenia mieściła

się w limicie określonym w art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, w ocenie Sądu Okręgowego, postanowienia umów w tym zakresie naruszały dobre obyczaje, a także w sposób rażąco interes pozwanej.

Powódka nie wskazała na żadne okoliczności, które uzasadniałyby wysokość zastrzeżonych prowizji, ukazujące jej adekwatność do nakładu pracy i podjętych działań pracowników pożyczkodawcy czy ponoszonych wydatków, albo szczególnie wysokie ryzyko kredytowe jakie musiał ponieść. Pożyczkodawca w sposób arbitralny nałożył na pożyczkobiorcę ciężar i ryzyko związane z prowadzoną przez siebie działalnością na pozwaną. W niniejszej sprawie doszło do naruszenia interesów konsumenta, które przejawia się przede wszystkim w sferze ekonomicznej.

Nie budziło również wątpliwości Sądu Okręgowego, że korzyści z wykupienia Twojego Pakietu były pozorne. Powódka w żaden sposób nie wykazała, że pobrana kwota stanowiła rzeczywisty koszt oferowanej usługi. Sam fakt zgodności prowizji i opłaty za (...) z ustawą nie wyłącza możliwości uznania postanowienia umownego za abuzywne. Art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim nie zapewnia dowolności w kształtowaniu wysokości tychże opłat aż do wysokości opłat maksymalnych. Ustawodawca restrykcyjnie ograniczył swobodę ustalania kosztów obciążających konsumenta wprowadzając opisane wzorem do wyliczenia pojęcie „maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu/pożyczki”. Koszty maksymalne nie oznaczają „kosztów standardowych”, naliczanych niejako automatycznie. Wysokość naliczanych opłat dodatkowych musi się mieścić w granicach ustawowych i być uzasadniona okolicznościami konkretnego przypadku.

Sąd Odwoławczy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, iż zawarte w analizowanych umowach pożyczek postanowienia dotyczące prowizji i opłaty za „(...)” są klauzulami abuzywnymi. W niniejszej sprawie należało więc uznać, że wskazane wcześniej klauzule abuzywne w całości nie wiążą pozwanej, bez ingerencji w ich treść.

Za nieuzasadniony uznać należało zarzut powódki dotyczący naruszenia art. 10 prawa wekslowego w zw. z art. 6 k.c. Podkreślić trzeba, że pozwana w odpowiedzi na pozew podniosła zarzut braku podstaw do wypełnienia weksła, zarzut nieudowodnienia roszczenia oraz niewymagalności roszczenia z tytułu stosunku podstawowego - co do zasady i co do wysokości. W tej sytuacji przedmiotem badania sądu był stosunek podstawowy łączący strony, przy czym z uwagi na status pozwanej jako konsumenta, sąd był zobligowany do dokonania kontroli postanowień umów łączących strony pod kątem ich abuzywności (por. orzeczenie TSUE w sprawie C-397/11).

Mając powyższe na uwadze, należało uznać, że postanowienia umowne dotyczące wynagrodzenia prowizyjnego i opłaty za (...) stanowią klauzule abuzywne i nie wiążą pozwanej. Przepis art. 385¹ § 1 k.c. wprowadza sankcję bezskuteczności wobec niedozwolonych postanowień umownych. Sankcją tą objęte są jedynie te postanowienia, które mają charakter klauzul niedozwolonych, natomiast pozostała część umowy pozostaje ważna. Jednocześnie sąd nie może – stwierdzając bezskuteczność klauzuli jako niedozwolonej – zastąpić takiej klauzuli innym postanowieniem (por. Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz, red. Gutowski, komentarz do art. 385¹ k.c., Legalis). Po wyeliminowaniu spornych klauzul z istotnych dla sprawy umów pożyczek i rozliczeniu dokonanych przez pozwaną wpłat, pozwana winna zatem zwrócić powodowi kwotę 176 zł wraz z odsetkami umownymi, o czym Sąd I instancji orzekł w punkcie II zaskarżonego wyroku.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powoda jako bezzasadną.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 i § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Małgorzata Radomska-Stęplewska